

Osvícenství

Člověk se rodí svobodný, ale všude je uvržen do okovů. J.-J. Rousseau « L'homme est né libre, et partout il est dans les fers. » (*Du contrat social*)

Ludvík XIV., král Slunce, ztělesnění vrcholu absolutistické monarchie na rovině politické a **doktríny** klasicismu na rovině umělecké umírá v roce 1715. Za nástupce trůnu je předurčen jeho vnuk Ludvík XV. Ten je však ještě dítětem a proto se vlády ujímá regent vévoda Orleánský (titulu vévoda Orleánský používá vždy králův mladší bratr).

Rozrušení dosavadních pevně daných struktur, které francouzskou společnost svíraly však brzy doprovází i uvolnění mravů a tak bude období Regenství v budoucnosti charakterizováno jako období jehož zkaženost zavadala příčinu úvahám o nutnosti závažných společenských proměn, **úvah které v roce 1789 vyústily ve Francouzskou revoluci.**

Z uměleckého hlediska zůstávají klasicistní pravidla v platnosti a zpochybnit se je odhodlá teprve ve dvacátých letech 19. století mladá generace romantiků v čele s Victorem Hugem. Umělci 18. století nevstupují s klasicistní doktrínou do sporu neboť v popředí jejich zájmu nestojí dokonalost formy či popření různých pravidel. Ve shodě s klasicistní ideou životní pravdy a snahou o její **abstraktní**, to je všeobecně platné, vyjádření, se umělci snaží popsat ideál člověka svobodného duchem, který je schopen sám o sobě rozhodovat a který svému obrazu přizpůsobí i společnost. Podnětem k tomuto uvažování je srovnání absolutistické monarchie francouzské s právě se rodící konstituční monarchií anglickou, považovanou za tehdejší vrchol společenského vývoje.

Toto období je zároveň obdobím prudkého rozmachu především přírodních věd i objevitelských cest, které přinášejí řadu cenných poznatků o dosud neprobádaných částech světa. Ideálem doby se stává člověk znalý základů věd přírodních a společenských, člověk **osvícený** duchem poznání a svobody. Tomu však velice často brání tmářství církevních dogmat a zastaralost absolutistické formy vlády. Doboví umělci a filozofové jsou často zastánci politických reforem a proto osobami státu a církvi nepohodlnými.

Charles Louis Montesquieu (1689-1755) byl význačným právníkem. Je autorem sřiravé satiry na soudobou francouzskou společnost románu v dopisech *Perské listy* (*Lettres persanes*, 1721), které si vyměňují dva vysoce postavení Peršané se svými blízkými.

Dalším význačným představitelem byl François Marie Arouet řečený Voltaire (1694-1178), nadaný literát, který věnoval své umělecké síly k vyjádření osobitých filozofických názorů. Jeho filozofické povídky *Candide neboli Optimismus* (Candide ou l'Optimisme, 1759), *Zadig neboli Osud* (Zadig ou *La Destinée*, 1748) či *Micromegas* (1752) jsou výsměchem lidské hlouposti, tmářství a oslavou zdravého rozumu.

Jestliže Voltaire je typickým představitelem osvícenského myšlení, Jean-Jacques Rousseau (1712-1178), vzhlíží již k novým obzorům. Lidská společnost je podle jeho mínění nenapravitelně špatná a jedinou cestou je únik z ní. Člověk by měl být podle něj individualistou žijícím v souladu s přírodou. Své názory představil ve filozofických esejích *O původu nerovnosti mezi lidmi* (Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes, 1755). Literární podobu svým idejím dal v románu v dopisech *Julie čili nová Heloisa* (Julie ou la Nouvelle Héloïse, 1761) a *Emil čili o výchově* (Émile ou De l'Éducation, 1762). Rousseauův esej *O smlouvě sociální* (*Du contrat social*, 1762), je považován **za ustavující text Francouzské republiky.**

Vrcholným kulturním činem epochy Osvícenství je sepsání *Encyklopedie*. (*Encyclopédie, ou Dictionnaire Raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers*, 1751-1772) Toto dílo obsahující 72 000 hesel od více než 140 autorů je považováno za poslední, ve kterém se podařilo soustředit veškeré tehdy dostupné vědění.

<http://portail.atilf.fr/encyclopedie/> (na této adrese se nachází digitalizovaná podoba Francouzské encyklopedie včetně její obrazové části)

http://fr.wikipedia.org/wiki/Jean-Jacques_Rousseau

<http://www.memo.fr/dossier.asp?ID=37>

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Voltaire>

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Montesquieu>